

Motion till riksdagen 2005/06:N431

av **Gustav Fridolin och Ulf Holm (mp)**

Möjlighet för anställda att köpa upp företag

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om en lagstiftad skyldighet för företag att först bjuda ut nedläggningshotade enheter till försäljning i tur och ordning till enhetens arbetare, ortens befolkning och den allmänna marknaden.

Motivering

Under de senaste åren har vi flera gånger tvingats se hur små orter stått i turbokapitalismens farstu när storföretagen valt att lägga ned enheter, eller fabriker, just där. Det är sant som sägs att det för det mesta flyttar fler företag in i landet än vad som försvinner härifrån, men det är också en sanning att de orter som drabbas av fabriksnedläggningar lider av stora sviter på grund av detta. Det krävs många förändringar, även i lagboken. I den här motionen har vi valt att fokusera på en förändring som i korthet går ut på att inget företag ska ha rätt att lägga ned en enhet (fabrik) utan att först bjuda ut den till försäljning till, i tur och ordning, enhetens arbetare, ortens befolkning och den allmänna marknaden. Försäljningssumman (följande ska i lag regleras) ska vara skälig och ingen utrustning som krävs för att driva enheten vidare ska kunna undantas från försäljning till enhetens nya ägare. Som bärande argument har vi valt att studera ett nedläggningsfall närmare. Det kan tyckas märkligt, men situationen blir oftast liknande i alla orter som drabbas av nedläggningar av den här typen. Det fall vi valt att titta på skiljer sig möjligen något från andra fall i det att det här finns en djupt rotad företagaranda på ett tydligare sätt än någon annanstans i Sverige. Det handlar om Continentals däckfabrik i Gislaved.

Fel! Okänt namn på

Sadism-kapitalism

En hundraårig tradition av däcktillverkning har försvunnit från Gislaved. Inte för att fabriken i Gislaved har gått med förlust, utan för att ledningen, styrelsen för Continental, har ett mål att hälften av produktionen ska ligga i låglöneländer. Många människor blir nu arbetslösa, inte för att deras företag har tvingats skära ner, utan för att deras ledning velat pressa ut några euro mer i vinst och i stöd genom att lägga produktionen i låglöneländer. När sedan Sverige inte har några lagar som förhindrar att företagen flyttar utomlands så är det klart att det går enklare för ägarna att fylla sina plånböcker. Det är sadism-kapitalism för hela slanten, och det hade kunnat undvikas. Gislavedsfabriken lades kanske ner helt i onödan.

Ledningens arrogans

Nere på plats vid ledningens möte i Tyskland fick en delegation från de svenska arbetarna träffa de ansvariga. I en radiointervju sa en av de arbetare som hade åkt ner för att protestera att det ”kändes underbart” att få manifesteras sitt missnöje och att en delegation fick träffa ledningen. De som fackligt har organiserat resan ner till Tyskland, de som förhandlat med ledningen och de som försökt stoppa nedläggningen har säkert gjort ett bra jobb. Det betvivlar vi inte. Men ledningen för Continental bevisade med all önskvärd tydlighet att det inte räcker. Man bortser från vad arbetarna tycker. Då krävs det en ännu mer offensiv facklig kamp, och det krävs ordentliga krav som kan stoppa nedläggningarna nu. Annars blir allt bara någon låtsasfacklig kamp där det känns ”underbart” bara att få träffa ledningen för det företag man slitit för i årtal.

Offensiv politik

Därför behövs det också en avsevärt mycket mer offensiv politik från den svenska regeringens sida. Inget mjäkande, ingen pardon, svenska regler ska inte göra det enkelt för företag att sticka härifrån. Vi ska sent glömma att det hotades med att företagen skulle flytta om vi inte gick med i EU, samtidigt som vi nu ser att de flyttar för att vi är medlemmar. Regeringen borde gå så långt att den utmanar EU:s regler för att se till att försvåra för företag att lägga ned fungerande och vinstdrivande fabriker och slänga in kommuner i respirator. Ett grönt krav är att det ska förbjudas att lägga ned fabriker utan att först bjuda ut dem till försäljning. I den försäljningen ska arbetarna i första hand erbjudas att köpa företaget själva, i andra hand ska Ortsbefolkningen komma på tal och först i tredje hand ska fabriken eller enheten bjudas ut till allmän försäljning. Gislavedsfabriken hade säkert klarat sig ännu bättre arbetar- eller Ortsbefolkningsstyrd utan Continentaloket bakom sig. Och vilken

Fel! Okänt namn på

bank hade inte lånat ut pengar till en vinstdrivande fabrik som vill utvecklas och konkurrera med demokrati, känsla för företaget från arbetarnas och/eller ortsbefolkningens sida och, förhoppningsvis, miljön som argument? Det är dags för regeringen att sätta hårt mot hårt.

Lam riksdag

Riksdagen har vid flera tillfällen påtalat att man bör göra det enklare för arbetare på ett företag att överta företaget, i synnerhet vid en nedläggning. Senast påtalades det som svar på en liknande motion i betänkande 2002/03:NU7, då utskottsmajoriteten skrev:

Utskottet har tagit ställning till liknande yrkanden tidigare och då, utan att förorda ett särskilt tillkännagivande, understrukt vikten av en mångfald i ägandet. Vidare har utskottet framhållit att möjligheten bör ökas för dem som arbetar i ett företag, arbetare, tjänstemän och företagsledning, att ta över ägandet om företaget skall säljas. Utskottet står fast vid denna uppfattning och förutsätter att regeringen fortlöpande prövar om kompletterande åtgärder erfordras för att främja sådant övertagande.

Texten kan vid en första anblick verka som ett fall framåt och kanske till och med som tillräcklig. Men om man betänker att liknande vällovliga yttranden kommit från riksdagen sedan mitten av 1990-talet, samtidigt som företagsnedläggningarna fortsatt och Sverige haft en av landets lamaste lagstiftningar mot dem, så förstår man att det här inte är tillräckligt för att få regeringen att agera. Det är hög tid för riksdagen att säga ifrån genom ett tillkännagivande.

Stockholm den 4 oktober 2005

Gustav Fridolin (mp)

Ulf Holm (mp)